

การศึกษาสภาพการใช้ ปัญหาและความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ
สำนักหอสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปี 2558

A Study of Usages, Problems and Needs of Information
Resources of Students at Central library of Maejo University 2015

อริศรา สิงห์ปิ่น ณรงค์ ณรงค์ชัยปัญญา

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

arissaras@hotmail.com, narongnut@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้ ปัญหา และความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ สำนักหอสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ปี 2558 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดซื้อจัดหา ทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุดต่อไป

ในการวิจัยได้เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากนักศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ นักศึกษาปริญญาตรี นักศึกษาปริญญาโท และนักศึกษาปริญญาเอก ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) โดยแจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษาที่เข้ามาใช้ทรัพยากรสารสนเทศ จำนวน 400 คน และ ข้อมูลที่ได้จากคำถามแบบประมาณค่า นำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะบริหารธุรกิจ ใช้ทรัพยากรสารสนเทศมากที่สุด และนักศึกษามีความต้องการใช้สารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้าและเพื่อทำรายงานประกอบการเรียนมากที่สุด โดยเฉลี่ยนักศึกษาเข้าใช้ห้องสมุดสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ในเวลา 13.00-16.30 น. วิธีการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศจำนวนสูงสุดคือ สืบค้นสารสนเทศด้วยการสืบค้น Web iPac โดยนักศึกษามีความสนใจที่จะใช้หนังสือตำราประกอบการเรียนทั่วไปมากที่สุด และมีความต้องการใช้ทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ประเภท อินเทอร์เน็ต และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (ฐานข้อมูลออนไลน์ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย หนังสืออิเล็กทรอนิกส์) ตามลำดับ อย่างไรก็ตามนักศึกษาเห็นว่า โดยภาพรวมปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ประเภทสิ่งตีพิมพ์ ทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งไม่ตีพิมพ์ และประเภททรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย รวมถึงปัญหาของการบริการ อยู่ในระดับน้อย แต่นักศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ

ความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ; ทรัพยากรสารสนเทศ ; ความพอใจของผู้ใช้บริการ

Abstract

This study aimed to explore the main library's information resources using, problems, and needs of Maejo University students in academic year 2015. This could be a guideline for developing information resources provision of the main library. A set of questionnaires was used for data collection administered with 400 students using information resources of the main library and they were obtained by cluster sampling. Obtained data were analyzed by using mean and standard deviation.

Results of the study revealed that undergraduate students of Faculty of Business Administration used information resources of the main library most. They used it for learning and preparing classroom reports most. The undergraduate students visited the main library for 2-3 times per week, during 1.00-4.30 p.m. Their information retrieval was done through Web iPac and they wanted to use textbooks for their study most. The undergraduate students wanted to use internet and electronic data base (online database, Thai thesis database, electronic books), respectively. As a whole, the undergraduate students claimed that there was a low level of problems in terms of printed media, electronic media, and library services. However, they had a high level of needs for information resources using.

Keywords

Need of Information Resource, Information Resource, Customers' Satisfaction

บทนำ

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้เป็นหน่วยงานสนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัย เป็นแหล่งที่ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบ เช่น สิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ วัสดุพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ ดังนั้นบรรณารักษ์ต้องมีการศึกษา ตรวจสอบถึงคุณภาพของทรัพยากรสารสนเทศว่าสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้หรือไม่ ถูกใช้ประโยชน์

เหมาะสมเพียงใด ดังนั้นทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดจัดซื้อจัดหาจึงต้องคำนึงถึงประโยชน์ต่อนักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย และผู้ใช้ห้องสมุดทั่วไป มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย แต่จากการศึกษาพบว่า ยังไม่มีการศึกษาสภาพการใช้ ปัญหาและความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาสภาพการใช้ ปัญหาและความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการจัดซื้อจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้สอดคล้องกับความต้องการ และนำข้อคิดเห็นต่างๆ ไปปรับปรุงการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ให้มีประสิทธิภาพ และตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้ทรัพยากรสารสนเทศสำนักหอสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ในปี 2558
2. เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศสำนักหอสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ

การวิจัยได้เริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บริการห้องสมุดที่เข้ามาใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ในภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2557 เดือนสิงหาคม 2557 ถึงภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2558 เดือนเมษายน 2558 ประกอบด้วยนักศึกษาปริญญาตรี นักศึกษาปริญญาโท นักศึกษาปริญญาเอก ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) โดยแจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษาที่เข้ามาใช้ทรัพยากรสารสนเทศ จำนวน 470 ชุด ได้แบบสอบถามกลับคืนมา 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85.10 โดยคำถามได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ โดยคำถามจะเป็นแบบปลายเปิด และปลายปิด ข้อมูลที่ได้จากคำถามนำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลผลความหมายของค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษา

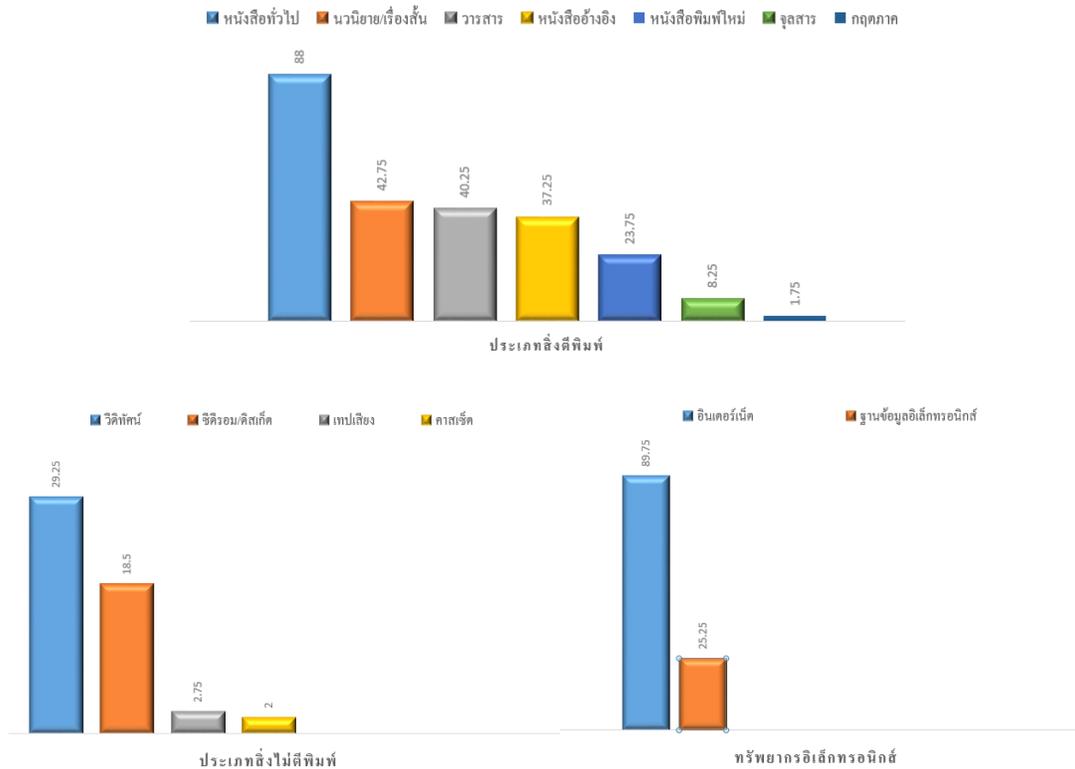
ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพการใช้ทรัพยากรสารสนเทศสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เพศหญิงมีจำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 67.00 เป็นเพศชาย 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 อายุผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18-22 ปี จำนวน 339 คน คิดเป็นร้อยละ 84.75 รองลงมาคือช่วงอายุ 23-27 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.75 ช่วงอายุ 28-32 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75 และอายุ 33 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.75 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด นักศึกษาส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถาม เป็นนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 370 คน คิดเป็นร้อยละ 92.50 รองลงมาเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 นักศึกษาที่ใช้บริการของห้องสมุดส่วนใหญ่อยู่ในคณะบริหารธุรกิจ จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 รองลงมาคือคณะผลิตกรรมการเกษตร จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.75 วิทยาลัยบริหารศาสตร์จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 คณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 คณะพัฒนาการท่องเที่ยวจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.25 คณะศิลปศาสตร์จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 คณะ

เศรษฐศาสตร์จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.75 คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตรจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบสิ่งแวดล้อมจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.25 คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25 คณะสารสนเทศและการสื่อสารจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ส่วนคณะที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดคือ วิทยาลัยพลังงานทดแทน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.75 นักศึกษาที่ใช้ทรัพยากรสารสนเทศส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.75 รองลงมาเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.25 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.75 นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 และนักศึกษาที่ใช้ทรัพยากรสารสนเทศน้อยที่สุดคือ ชั้นปีที่ 5 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ช่วงเวลาที่นักศึกษาเข้ามาใช้บริการห้องสมุดมากที่สุด คือ ช่วงเวลา 13.00 – 16.30 น. จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 รองลงมาเป็นช่วงเวลา 08.30 – 12.00 น. จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.75 ช่วงเวลา 12.00 – 13.00 น. จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 ช่วงเวลา 16.30 – 20.00 น. จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.75 และช่วงเวลาที่มือนักศึกษาเข้าใช้บริการน้อยที่สุดคือ 20.00 – 22.00 น. จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.25 นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้บริการห้องสมุดสัปดาห์ละ 2 – 3 ครั้ง จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 55.25 รองลงมาคือ เข้าใช้บริการทุกสัปดาห์ จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 เข้าใช้บริการทุกเดือน จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75 เข้าใช้บริการเดือนละ 2-3 ครั้ง และทุกวัน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 และเข้าใช้บริการนาน ๆ ครั้งน้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 นักศึกษาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า จำนวน 372 คน คิดเป็นร้อยละ 93.00 รองลงมาคือ เพื่อทำรายงานประกอบการเรียน จำนวน 302 คน คิดเป็นร้อยละ 75.50 เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ/จรรโลงใจ จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 เพื่อช่วยเสริมความรู้ ความสามารถของตนเอง จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.00 เพื่อการวิจัย/วิทยานิพนธ์ จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.50 เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ และในชีวิตประจำวัน จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00 และเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ เช่น ทำการบ้าน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ทำโปรเจกต์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ดิวหนังสือสอบจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 นักศึกษาส่วนใหญ่ค้นหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดโดยสืบค้นสารสนเทศด้วยการสืบค้น Web iPac จำนวน 311 คน คิดเป็นร้อยละ 77.25 รองลงมาคือ เดินดูที่ชั้นหนังสือ จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 สอบถามจากเจ้าหน้าที่ให้บริการ จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.75 สอบถามจากเพื่อน จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 และสอบถามจากอาจารย์ผู้สอนน้อยที่สุด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 ทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งตีพิมพ์ที่นักศึกษาสนใจใช้มากที่สุด คือ หนังสือตำราประกอบการเรียนทั่วไป จำนวน 352 คน คิดเป็นร้อยละ 88.00 รองลงมาคือ นวนิยาย/เรื่องสั้น จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.75 วารสาร จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.25 หนังสืออ้างอิง จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 37.25 หนังสือพิมพ์ใหม่ จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.75 จุลสาร/เอกสาร จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.25 และสิ่งตีพิมพ์ที่นักศึกษาใช้น้อยที่สุดคือ กฤตภาค จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75 ทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งไม่ตีพิมพ์ที่นักศึกษาสนใจใช้มากที่สุด คือ วิดีทัศน์ จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.25 รองลงมาคือ ซีดีรอม/ดีวีดี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 เทปเสียง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75 และนักศึกษาค้นหาสื่อที่น้อยที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 นักศึกษาสนใจใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทอิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต จำนวน 359 คน คิดเป็นร้อยละ 89.75 รองลงมาคือ ฐานข้อมูล

อิเล็กทรอนิกส์ (ฐานข้อมูลออนไลน์ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย หนังสืออิเล็กทรอนิกส์) จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.25

สภาพการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุด

ตอนที่ 2 ด้านปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ปัญหาด้านทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งตีพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ ฯลฯ โดยภาพรวมปัญหาส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย สามารถเรียงตามลำดับ ปัญหาดังนี้ มีสภาพเก่า และหนังสือมีเนื้อหาไม่ทันสมัย นักศึกษาเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับการศึกษาค้นคว้า วารสารเล่มใหม่ออกให้บริการล่าช้า การจัดเก็บหนังสือไม่เป็นระบบ หนังสือไม่ตรงกับความต้องการ หนังสือพิมพ์ฉบับปัจจุบันออกให้บริการล่าช้า และหนังสือที่เป็น ภาษาต่างประเทศมีน้อย นักศึกษาเห็นว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อย ปัญหาด้านทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งไม่ตีพิมพ์ ภาพรวมปัญหาส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย สามารถเรียงตามลำดับปัญหาดังนี้ จำนวนทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งไม่ตีพิมพ์มีจำนวนน้อยเกินไป มีเนื้อหาไม่ทันสมัย และไม่ตรงกับความต้องการ ปัญหาด้านทรัพยากรสารสนเทศประเภท ทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ โดยภาพรวมปัญหาส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย สามารถเรียงตามลำดับปัญหาดังนี้ ระบบเครือข่าย ชัดข้อง / load ซ้ำมาก นักศึกษาไม่ทราบวิธีสืบค้น และเนื้อหาไม่ตรงกับความต้องการ ปัญหาด้านการบริการ โดยภาพรวม ปัญหาส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย สามารถเรียงตามลำดับปัญหาดังนี้ เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการมีไม่เพียงพอ บริการยืม-คืน การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบริการและกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุดยังน้อย นักศึกษาเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง เครื่อง

คอมพิวเตอร์ที่ให้บริการยืม-คืนขัดข้องบ่อย บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการสืบค้นขัดข้องบ่อย บริการยืมถ่ายเอกสาร บริการยืมระหว่างห้องสมุด และบริการจองหนังสือ นักศึกษาเห็นว่าอยู่ในระดับน้อย ปัญหาด้านบุคลากรผู้ให้บริการและระเบียบข้อบังคับของสำนักหอสมุด โดยภาพรวมปัญหาส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย สามารถเรียงตามลำดับปัญหาดังนี้ หนังสืออ้างอิง/วิทยานิพนธ์ไม่สามารถยืมออกได้ ระยะเวลาที่ยืมสั้นเกินไป นักศึกษาเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง เวลาที่เปิดให้บริการสั้นเกินไป จำนวนบุคลากรที่ให้บริการมีไม่เพียงพอ บุคลากรที่ให้บริการเข้มงวดเกินไป อัตราค่าปรับสูงเกินไป จำนวนเล่มที่ยืมน้อยเกินไป และบุคลากรที่ให้บริการไม่มีความรู้ด้านห้องสมุดเพียงพอ นักศึกษาเห็นว่าอยู่ในระดับน้อย ปัญหาด้านนักศึกษา โดยภาพรวมปัญหาส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย สามารถเรียงตามลำดับปัญหาดังนี้ นักศึกษาขาดทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ นักศึกษาเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง ไม่กล้าขอคำแนะนำจากผู้ให้บริการขาดความรู้เกี่ยวกับบริการต่าง ๆ ของห้องสมุด ไม่ทราบวิธีการใช้เครื่องมือสืบค้น และขาดทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ นักศึกษาเห็นว่าอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 3 ด้านความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของนักศึกษา ส่วนใหญ่ภาพรวมความต้องการอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงตามลำดับความต้องการดังนี้ นักศึกษามีความต้องการด้านทรัพยากรสารสนเทศ ประเภทหนังสือ วารสาร ความต้องการแนะนำการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด ความต้องการแนะนำการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ความต้องการของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ทรัพยากรสารสนเทศ ประเภทหนังสือพิมพ์ ซีดี/เทป ความต้องการของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้นักศึกษามีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อสำนักหอสมุด สามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านการให้บริการ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านอาคารและสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก มีรายละเอียดดังนี้ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ นักศึกษาเห็นว่า หนังสือบางสาขามีน้อยเกินไปเช่น ประวัติศาสตร์ ปรัชญา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ กฎหมาย วิศวกรรมศาสตร์ ฟิสิก เศรษฐศาสตร์ อยากให้มีหนังสือและวารสารใหม่เพิ่มมากขึ้น ควรเพิ่มจำนวนหนังสือภาษาต่างประเทศ ต้องการให้มีฐานข้อมูลต่างประเทศที่สามารถดาวน์โหลดเอกสารฉบับเต็มได้มากขึ้น ด้านการให้บริการ นักศึกษาเห็นว่า หากตัวเล่มหนังสือไม่พบบนชั้น ควรเพิ่มการเอาใจใส่ผู้ใช้บริการ ควรมีมาตรการเข้มงวดกับผู้ใช้บริการที่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น ต้องการให้ห้องสมุดขยายเวลาการเปิดออกไปให้มากขึ้น หรือเปิด 24 ชั่วโมง ควรให้นักศึกษาที่ไม่มีวิชาลงทะเบียนแล้ว สามารถยืมหนังสือได้ เนื่องจากการยืมหนังสือออกไปถ่ายเอกสารมีค่าใช้จ่ายสูง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ นักศึกษาเห็นว่า ควรเพิ่มจำนวนคอมพิวเตอร์และความเร็วของระบบอินเทอร์เน็ตให้มากขึ้น ด้านอาคารและสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก นักศึกษาเห็นว่า ควรมีห้องค้นคว้าเดี่ยว กลุ่ม หรือทำกิจกรรมกลุ่มที่สามารถใช้เสียงได้ เพื่อไม่ให้รบกวนผู้อื่น ควรเพิ่มจำนวนที่นั่งอ่านให้มากขึ้น ควรแบ่งพื้นที่ใช้เสียงและไม่ใช้เสียงให้ชัดเจน

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพการใช้ทรัพยากรสารสนเทศสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่เข้าใช้บริการส่วนใหญ่ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งตรงกับข้อมูลความเป็นจริงของสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่มีจำนวนนักศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมาเป็นนักศึกษาปริญญาโท (มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ, 2558: ระบบออนไลน์) และถ้า

จำแนกคณะที่นักศึกษาสังกัด พบว่า นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมากที่สุด รองลงมาคือนักศึกษาคณะผลิตกรรมการเกษตร นักศึกษาวิทยาลัยบริหารศาสตร์ นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ นักศึกษาคณะพัฒนาการท่องเที่ยว นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ นักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ นักศึกษาคณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยี นักศึกษาคณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบสิ่งแวดล้อม นักศึกษาคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ นักศึกษาคณะสารสนเทศและการสื่อสาร และนักศึกษาวิทยาลัยพลังงานทดแทนตามลำดับ

วัตถุประสงค์ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า นักศึกษาทุกคณะมีวัตถุประสงค์การใช้ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้าและเพื่อทำรายงานประกอบการเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ/จรรโลงใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพจิตร เกิดอยู่ (2540) ที่พบว่า เหตุผลด้านตัวนักศึกษาเอง ต้องการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในสาขาวิชาที่ศึกษาอยู่ ต้องการอ่านหนังสือพิมพ์และติดตามความเคลื่อนไหวกับเหตุการณ์ของประเทศและของโลกในปัจจุบันที่ตนเองสนใจ และเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ก่อนถึงเวลาเข้าชั้นเรียน เหตุผลด้านอาจารย์ผู้สอน ผู้สอนเสนอแนะให้ผู้เรียนไปอ่านค้นคว้าเพิ่มเติมจากเอกสารประกอบการเรียนที่มีในห้องสมุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของอริศรา สิงห์ปิ่น (2555) ที่พบว่าวัตถุประสงค์ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า นักศึกษาทุกคณะมีวัตถุประสงค์การใช้ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้าและเพื่อทำรายงานประกอบการเรียนมากที่สุดรองลงมาคือ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ/จรรโลงใจ

วิธีการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด พบว่า นักศึกษาทุกคณะสืบค้นสารสนเทศด้วยการสืบค้น Web iPac ซึ่งต่างกับกับอริศรา สิงห์ปิ่น (2555) ที่พบว่าใช้วิธีการเดินดูทรัพยากรสารสนเทศที่ชั้นหนังสือ แต่วิธีการเดินดูทรัพยากรสารสนเทศที่ชั้นหนังสือ สอดคล้องกับไพจิตร เกิดอยู่ (2540) และบุญมา สิทธิไชยวง (2552) ซึ่งทำให้เห็นว่า จากงานวิจัยของ อริศรา สิงห์ปิ่น (2555) สำนักหอสมุดได้ทราบถึงปัญหาเรื่องการสืบค้นสารสนเทศด้วย Web iPac งานบริการสารสนเทศจึงได้ปรับโครงการ/กิจกรรม ที่เน้นวิธีการสอนสืบค้นใหม่ และปรับช่วงเวลาให้มีความยืดหยุ่นเพื่อเอื้อต่อผู้ใช้บริการมากที่สุด จึงทำให้ผลงานวิจัยในปี 2558 พบว่า วิธีการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดเปลี่ยนไปจากเดิม คือ นักศึกษาทุกคณะสืบค้นสารสนเทศด้วยการสืบค้น Web iPac

ทรัพยากรสารสนเทศที่นักศึกษาใช้ พบว่า นักศึกษาทุกคนยังใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งตีพิมพ์ ซึ่งสอดคล้องกับไพจิตร เกิดอยู่ (2540) และอริศรา สิงห์ปิ่น (2555) ที่พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทสิ่งตีพิมพ์ คือ หนังสือตำรา วารสาร หนังสืออ้างอิง หนังสือพิมพ์ และนวนิยาย/เรื่องสั้น ตามลำดับ

นอกจากนี้พฤติกรรมของผู้ใช้บริการเปลี่ยนไปมากจากผลการวิจัย พบว่า ทรัพยากรสารสนเทศที่สนใจใช้บริการประเภททรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ประเภทอินเทอร์เน็ต นักศึกษาใช้บริการถึงร้อยละ 100 และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (ฐานข้อมูลออนไลน์ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย หนังสืออิเล็กทรอนิกส์) มีการใช้บริการถึงร้อยละ 89.75 ซึ่งสอดคล้องกับศศิธร ติมะมาศ (2555) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมผู้ใช้บริการอยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์ทุกวัน และต้องออนไลน์อินเทอร์เน็ตด้วย การบริการสารสนเทศปัจจุบันไม่ได้จำกัดแต่เฉพาะห้องสมุด ที่มีผนังกันและประตูทางเข้าออก เพราะข้อมูลปัจจุบันสามารถหาได้แค่ปลายนิ้วคลิก จากพฤติกรรมของผู้ใช้บริการทำให้งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ต้องปรับ

แผนพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศสำนักหอสมุด โดยเน้นการจัดซื้อจัดหาทรัพยากรในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้นกว่าเดิม ประกอบกับสถิติการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ที่มีสถิติการเข้าใช้แบบก้าวกระโดดเพิ่มมากขึ้นทุกปี

ตอนที่ 2 ด้านปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พบว่า ปัญหาด้านทรัพยากรสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ที่พบว่าข้อที่เป็นปัญหาในด้านการใช้ทรัพยากรสารสนเทศระดับปานกลาง คือ หนังสือมีเนื้อหาไม่ทันสมัยและมีสภาพเก่า ส่วนที่เป็นปัญหาน้อย คือ หนังสือมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับการศึกษาค้นคว้า วารสารเล่มใหม่ออกให้บริการล่าช้า การจัดเก็บหนังสือไม่เป็นระบบ หนังสือไม่ตรงกับความต้องการ หนังสือพิมพ์ฉบับปัจจุบันออกให้บริการล่าช้า และหนังสือที่เป็นภาษาต่างประเทศมีน้อย

ส่วนปัญหาด้านการบริการ พบว่า นักศึกษายังมีความต้องการเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ห้องสมุดเตรียมไว้ให้บริการ และมีความเห็นว่ยังไม่เพียงพอ ดังนั้นควรมีการจัดซื้อจัดหาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อรองรับความต้องการของผู้ใช้ทั้งในด้านของเครื่องคอมพิวเตอร์ และระบบ Wi-fi ที่ทำให้ผู้ใช้บริการเข้ามาใช้บริการ และในส่วนของการจัดซื้อหนังสือใหม่ในแต่ละปี มีการเพิ่มงบประมาณในการจัดซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ฉบับภาษาไทยที่ผู้ใช้สามารถอ่านได้จากทุกหนทุกแห่ง และทุกเวลา เพิ่มความสะดวกสบายและสร้างความประทับใจ ความพึงพอใจในการใช้บริการ และที่สำคัญรวมไปถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อห้องสมุดอีกด้วย

ตอนที่ 3 ด้านความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษายังมีความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ได้แก่ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ มัณฑนา เจริญแพทย์ (2542) และเพ็ญพิมล เขียวนาวิน และคนอื่นๆ (2541) ที่กล่าวว่า ผู้ใช้ทุกประเภทสนใจใช้หนังสือใหม่ และยังคงค้นคว้าหาความรู้จากบทความใหม่ในวารสาร และติดตามข่าวต่างๆ ในหนังสือพิมพ์ ปัจจุบันสำนักหอสมุดยังคงมีการจัดซื้อจัดหาทรัพยากรสารสนเทศฉบับพิมพ์ในขณะเดียวกันก็ได้จัดซื้อฉบับอิเล็กทรอนิกส์ควบคู่กันไป เนื่องจากพฤติกรรมของผู้ใช้บริการในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ยังมีผู้ใช้บริการทั้งแบบฉบับพิมพ์และฉบับอิเล็กทรอนิกส์

การนำไปใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยเห็นว่า ผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณจัดซื้อจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการและครบทุกหลักสูตรที่มีการเรียนการสอน เพื่อติดตามประเมินความต้องการของผู้ใช้บริการอยู่เสมอ รวมถึงการให้ผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการมากที่สุด และนำผลการศึกษาที่ได้ในปี 2555 มาเปรียบเทียบกับปี 2558 ในเรื่อง สภาพการใช้ ปัญหา และความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้บริการ เพื่อให้เห็นลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกันในประเด็นต่างๆ เพื่อนำมาจัดทำแผนและแนวปฏิบัติในการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการต่อไป

บรรณานุกรม

- จันทร์ชัย วีรฉัตร. (2553). “เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริการห้องสมุดเชิงรุก”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://janchaiv.blogspot.com> (26 ตุลาคม 2555).
- บุญมา สิทธิไชยวง. (2552). การใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดกลางของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว วิทยาเขตดงโดก. ขอนแก่น: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เบญจรัตน์ สีทองสุข. (2551). ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้บริการ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เพ็ญพิมล เขียวนาวิน. (2541). “การสำรวจการใช้หนังสือ ณ หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2531-2540” วารสารห้องสมุด. 42, 3 (ก.ค.-ก.ย.) : 29-39.
- ไพจิตร เกิดอยู่. (2540). เหตุผลในการใช้และไม่ใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา. (2555). ห้องสมุดกับสังคมแห่งการเรียนรู้. เอกสารประกอบการสัมมนา PULINET วิชาการ ครั้งที่ 2, นครราชสีมา, 26-27 มกราคม 2555. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สำนักบริหารและพัฒนาวិชาการ. (2558). สถิติจำนวนนักศึกษาปัจจุบัน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.education.mju.ac.th/statistic/student/studentCurrent.aspx> (2 มกราคม 2558).
- มันทนา เจริญแพทย์. (2542). การจัดหาและการใช้หนังสือของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร พ.ศ. 2535-2537. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ศศิธร ตินะมาศ. (2555). พฤติกรรมผู้ใช้ในยุคดิจิทัล. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/289641> (26 ตุลาคม 2555).
- อริศรา สิงห์ปิ่น. (2552). การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสืบค้น Web iPac กองห้องสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่: กองห้องสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- อริศรา สิงห์ปิ่น. (2555). การศึกษาสภาพการใช้ ปัญหาและความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดกลางของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่: สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- Chapman, Ann, Creaser, Clare and Spiller, David. (2000). *Trends in monograph acquisitions in UK libraries. Library Management.* 21, 7: 307-315.
- Chu, Felix T., (1997). Librarian-faculty relations in collection development. *The Journal of Academic Librarianship.* 23, 1 (January): 15-20.
- Devadason, F. J. (1996). *Practical steps for identifying information needs of clients.* [Online]. Available <http://www.geocities.com/Athens/5041/infneed.html> (3 June 2012).
- Kuo, Hui-Min. (2000). Surveying faculty book selection in a comprehensive university library. *Collection Building.* 19,1: 27 – 35.